

Travancore Mathew Thomas Isaac

Hindistanlı iktisatçı, akademisyen, siyasetçi. Kerala eyaletinde 2006-2011 ve 2016-2021 yılları arasında toplam on yıl Maliye Bakanlığı yaptı, “Halkın Planı”nın sorumluluğunu üstlendi, yasama meclisi üyesi oldu. Aynı zamanda Hindistan Komünist Partisi (Marksist) Merkez Komitesi üyesi olan Isaac’ın kamu maliyesi, kalkınma, planlama, ulusal hareket, sınıf hareketi ve benzeri alanlarda çok sayıda çalışması bulunuyor.

Eserin özgün adı:

Kerala: Another Possible World

(LeftWord Books, Nisan 2022)

HİNDİSTAN'DA TOPLUMCU BİR DENEYİM: KERALA Başka Bir Dünya Mümkün!

T.M. Thomas Isaac

İngilizceden Çeviren

Ali Haluk İmeryüz

Yordam Kitap: 439 • **Hindistan'da Toplumcu Bir Deneyim: Kerala** • T.M. Thomas Isaac
ISBN 978-605-172-612-0 • *Çeviri:* Ali Haluk İmeryüz • *Redaksiyon:* Cem Erođul
Kapak ve İ Tasarım: Savaş Çekiç • *Birinci Basım:* Haziran 2023
© T.M. Thomas Isaac, 2022; © Yordam Kitap, 2021

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Őti. (Sertifika No: 44790)
ÇatalçeŐme Sokağı GendaŐ Han No: 19 Kat: 3 34110 Cađalođlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamKitap • www.twitter.com/YordamKitap
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: **Pasifik Ofset** (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İŐ Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

HİNDİSTAN'DA TOPLUMCU
BİR DENEYİM: KERALA
Başka Bir Dünya Mümkün!

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	11
----------------	----

Birinci Bölüm

NEOLİBERAL FEDERAL SİSTEMLE BAĞINTISI İÇİNDE KERALA DENEYİMİ ..	13
Neoliberal Küreselleşmenin Meydan Okuması	15
Ana Hatlarıyla Kerala'nın Yanıtı	19

İkinci Bölüm

KERALA'DA KOMÜNİST HEGEMONYANIN OLUŞTURULMASI	23
Malabar'da Ulusal Hareket ve Sosyalist Kongre Partisi	24
Toplumsal Reform Hareketleri ve Komünist Parti	27
İşçi ve Köylü Sınıf Hareketlerinin Gelişimi	31
İkinci Dünya Savaşı ve Kerala'da HKP	34
Savaş Sonrası Devrimci Kalkışma ve Punnapra-Vayalar İsyanı	37
Birleşik Kerala İçin Hareket	40

Üçüncü Bölüm

İLK KOMÜNİST HÜKÜMET (1957-59) VE SONRASI:	
SOLUN ETKİSİNİN GELİŞİMİ VE AÇMAZI	42
Birleşik Kerala Gündemi	43
Antikomünist Özgürlük Mücadelesi	46
Sol Hükümet, 1967-69	49
1980, 1987, 1996, 2006 ve 2016 Sol Hükümetleri	52
Solun Seçim Tabanında Durağanlaşma	53
Kerala'nın Kast ve Cemaat Yapısı	56
Toprak Reformu Sonrası Dönemde Tarım Sorunu	59
Yeni Orta Sınıf	63

Dördüncü Bölüm

YENİDEN BÖLÜŞÜMCÜ KALKINMA STRATEJİSİ VE

KERALA MODELİNİN İNŞASI	65
Herkes İçin Güvenceye Alınan Temel Hizmetler	67
Demografik Geçiş	69
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri	70
Kerala Modeli	71
İyiliksever Kraliyet ya da Halkın Tabandan Gelen Basıncı?	73
Ücret Artışı ve Toprak Reformları	75
İkinci Kuşak Meydan Okumalar ve Kamusal Sistemlerin Krizi	78

Beşinci Bölüm

EKONOMİNİN EVRİMİ: DURGUNLUK, BÜYÜME VE ZORLUKLARI	81
İki Evre: Miskinlik (1961'den 1987'ye) ve Büyüme (1988'den 2018'e)	82
Büyümenin Makroekonomik Değişkenler Üzerindeki Etkisi	85
Göç, İşçi Dövizi Girişi ve Sonuçları	88
Eğitilmiş İşsizlik Sorunu	90
Eyalet Hükümetinin Mali Krizi	92

Altıncı Bölüm

KRİZE YANIT: DEMOKRATİK YERİNDEN YÖNETİM VE HALKIN PLANI	96
Halkın Planı Seferberliğinin Gerisindeki Siyasal Strateji	97
Yerel Düzeyde Planlama ve Uygulama Süreci	102
Yerinden Yönetim Bilançosu: Alınan Sonuçlar	106
Yerel Yönetimlerin Yeni Gündemi	111

Yedinci Bölüm

NİPAH VİRÜSÜ, SELLER, TOPRAK KAYMALARI VE COVID:

KERALA SEÇENEĞİ	116
2018 Yılı'nın Selleri	117
Kuttanad Taşkın Yatakları Örneği	119
Kerala'da 2019 Sel ve Heyelanları	122
Covid Eğrisini İlk Dalgasında Düzleştirmek	123
Sağlık Stratejisi	124
İnsana Saygılı Kapanma ve Kamusal Güven	127
Yerel Yönetimler	128

Muhalefetin Kışkırtması, Kamudaki Güvenin Aşınması ve Uzlaşısı.....	130
İlginç Bir Örnek Olarak İkinci Covid Dalgası.....	134
Kerala Çıkış Stratejisi	136

Sekizinci Bölüm

ALTYAPI AÇIĞINI GİDERMEK: KERALA ALTYAPI YATIRIM FONU KURULU.	139
Kerala Altyapı Yatırım Fonu Kurulu:	
Artan Bir Yıllık Taksit Planı	141
KAYFK'nın Yapısı: Fren ve Denge	143
KAYFK'nın 2016-2021 Performansı.....	146
Merkezî Hükümet ve Büyük KAYFK Tartışması	151

Dokuzuncu Bölüm

KERALA'NIN EKONOMİK TEMELİNİ, DÜŞÜK ÜRETKENLİKTEKİ MEVCUT REJİMİNDEN YÜKSEK ÜRETKENLİKTEKİ BİLGİ EKONOMİSİNE DÖNÜŞTÜRMEK	158
Geleneksel Sektörlerin Modernleştirilmesi	159
Bilgi, Beceri ve Hizmet Yoğun Sanayilere Yatırım	162
Ev ya da Eve Yakın Yer Esaslı Dijital İstihdam Görevi	167
Arzla Talebi Birbirine Bağlamak İçin Üç Büyük Adım Gerekir.	168
Yükseköğrenimde Mükemmelleşmeye Doğru.	170

Onuncu Bölüm

SONUÇ: İLERİYE BAKMAK	173
2021 Eyalet Meclisi Seçimleri	174
Yeni Gündem	176
Çevre, Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Adalet ve İlerici Kültür	178
Geleceğe Dair Kestirimler	182
KAYNAKÇA	185

TEŞEKKÜR

“Başka bir seçenek yok” (TINA – “*There’s no alternative*”), Sovyetler Birliği’nin çöküşünün ardından neoliberallerin sloganı haline geldi. Karşı slogan ise, “Başka bir dünya mümkün” idi. Hindistan’da, Kerala’da devam etmekte olan “başka bir dünya” inŐa etme mücadelesinin öyküsü anlatılıyor bu kitapta. O yüzden de adını, *Kerala: Başka Bir Dünya Mümkün* koydum.

Kerala’daki sosyoekonomik gelişmeleri anlamaya yönelik yoğun bir ulusal ve uluslararası ilgi söz konusuyken, beni bu kitabı yazmaya ikna eden yoldaŐ Vijay Prashad oldu. Koyduęu Őart, kitabın kısa olması ve teknik olmamasıydı. Son bir yıldır beni bu kitabı yazmaya teşvik etti ve işte sonuç karşınızda. Altı ay önce kitabın ilk taslağının kaleme alınmasının ardından birçok yeni gelişme yaşandı. Bunları bir sonraki basım için elde tutmanın daha yerinde olacağını düşündüm.

Elyazması taslak üzerinden yaptıkları yorumları nede niyle Prof. A.V. Jose’ye, Prof. K.J. Joseph’e ve Gopakumar Mukundan’a teşekkür ediyorum. Dr. Kiran K. Kakarlapudi verilerin tasnifine yardımcı oldu. K.G. Buji ise seçim verilerinin çözümlenmesine yardım etti. Gulati Finans ve Vergi Enstitüsü’ndeki hocalarla yaptığımız tartışmalardan da yararlandım. Elyazmasını bilgisayara aktarma sorumluluğunu S. Rananath üstlendi.

Mükemmel yorumları ve düzeltileri için Devi Vijay'e, göz alıcı kapak tasarımı için Akash Sheshadri'ye ve kitaba gösterdikleri özen için Sudhanva Deshpande, Winnie Chauhan ve tüm LeftWord Books ekibine teşekkürlerimi sunuyorum.

T.M. Thomas Isaac

Seçkin Onursal Bilim İnsanı

Gulati Finans ve Vergi Enstitüsü

Birinci Bölüm

NEOLİBERAL FEDERAL SİSTEMLE BAĞINTISI İÇİNDE KERALA DENEYİMİ

Yakın tarihli iki olay, kamuoyunun dikkatini Hindistan eyaletlerinden Kerala'nın ekonomisi ve siyaseti üzerine çekti. Kerala, 35 milyonluk nüfusuyla, Hint yarımadasının güneybatı eteklerinde yer almaktadır. İlk olay, hastalığın birinci dalgası sırasında Covid-19 pandemisinin yayılmasını ve hastalığa bağlı ölümleri kontrol altında tutma bakımından eyaletin gösterdiği başarıydı. Kerala'nın sağlık bakanı, Korona'yı Öldüren Adam ve bir rock yıldızı olarak alkışlandı. İkinci olay, Başbakan Pinarayi Vijayan'ın liderliğindeki hükümete ikinci bir dönem sunan, Sol Demokratik Cephe'nin (LDF [SDC]) 2021 eyalet yasama meclisi seçimlerindeki zaferiydi. Seçim zaferi, genel eğilimi tersine çevirdi: Kerala'da, ister sağ ister sol olsun bir hükümet, son kırk yıl içinde ilk kez bir dönemi tamamladıktan sonra yeniden seçilmiş oldu. Sol, ülke genelinde güçlü olduğu yerlerde bir dizi yenilgi yaşadıkten sonra, bir seçim zaferinin keyfini çıkardı.

Eyalet, uluslararası düzeyde bir ilgiyi ilk kez üzerine çekmiyordu. Yeni kurulan birleşik Kerala, yani Malayalam dilinde konuşan insanların anavatanı, 1957 senesinde, tarihteki bu türden ilk örneklerden biri olarak Komünistleri hükümete seçtiğinde de dünyayı şaşırtmıştı. Küresel soğuk savaş ortamı dü-

şünüldüğünde, ABD olası bir domino etkisi beklentisine girdi ve muhalefet cephesinin saldırganca bir kışkırtıya kapılmasını destekledi; bu da nihai olarak Yeni Delhi'deki merkezî hükümetin müdahalesi aracılığıyla eyalet hükümetinin görevden alınmasıyla sonuçlandı. Onların gözünde Kerala, Hindistan'ın sorunlu eyaletiydi.

1975'te, Kalkınma Araştırmaları Merkezi CDS'in *Yoksulluk, İşsizlik ve Kalkınma Politikası* yayınının çıkmasıyla birlikte, eyalet bir kez daha ilgi odağı oldu. Bu metin, hayli benzersiz bir kalkınma deneyimine ışık tutmaktaydı. Ekonomik olarak geri kalmış olsa da, Kerala, sıradan halk kesimleri için çok daha iyi bir yaşam kalitesi sunmaktaydı: Bütün çocuklar okula gidiyor ve halk daha iyi eğitilmiş; insanlar daha sağlıklı ve daha uzun yaşıyor; daha iyi barınıyor ve besleniyorlar; ve insanların çoğuna sosyal güvenlik hizmeti sağlanıyor. Başarılı bir yeniden bölüşüm vakasıydı bu; farklı boyutları akademik çevrelerde geniş bir biçimde tartışıldı. İki büyük yeniden bölüşüm önlemi olarak, daha iyi bir ücret için işçileri sendikalaştıran ve toprak reformu için köylüleri harekete geçiren Sol idi. Eğitim, sağlık ve temel ihtiyaçlara yönelik toplumsal hareketlerin çok daha uzun bir tarihi vardı, ancak Sol, bu taleplerin ileri taşınmasında önemli bir rol oynadı. Dolayısıyla, yeniden bölüşümcü kazanımların bıraktığı miras, Sol anlatınının temel bir parçası ve kitlesel desteğin de bir nedeniydi.

CDS raporunun canlandırdığı türden, temel olarak akademik çevreyle sınırlı kalan kalkınma tartışmalarından farklı olarak, Covid-19'u kontrol altında tutma konusunda sağlanan yakın tarihli başarı ve eyalet hükümetinin yeniden seçilmesi, geniş kapsamlı bir ilgi uyandırdı. Ulusal bir cemaatçilik¹ sal-

1 Hindistan'daki federe topluluklara dayalı siyasi sistem: cemaatçilik ya da komünalizm. -çev.

gını bağlamında sorulan soru şu: Kerala eyaletini, sadece pandemiye değil, ama cemaatçılık ve neoliberalizm toplumsal virüslerine karşı da, daha dirençli kılan nedir? Kerala'nın güncel eğilimlere karşı diretmesini ne sağlıyor?

NEOLİBERAL KÜRESELLEŞMENİN MEYDAN OKUMASI

Sovyetler Birliği'nin çöküşü ve neoliberal küreselleşmenin ortaya çıkışı, dünya ölçeğindeki köktenci hareketler için kayda değer yenilgilerdi. Sendika hareketi, kapsamlı bir kayıtdışılaşma süreci içinde üretimin uluslararasılaşması ve işgücünün yeniden yapılanması nedeniyle sürekli zayıfladı. Ulus devletler, sermayenin, malların ve hizmetlerin sınır ötesi hareketleri üzerinde pek az denetim sağlayabildi. Olası özerk kalkınma yollarının önüne, giderek artan bir biçimde engeller kondu. Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu'nun yapısal uyum programları nedeniyle Latin Amerika ülkelerinde insanlar, gelirlerindeki ve yaşam standartlarındaki sürekli gerilemeden illallah der hale geldiler, 1990'larda "Pembe Dalga" adı verilen devrimci dalga süresince Sol seçeneklere döndüler. Gelgelelim bu hareketler sürdürülemedi. Bu ülkelerin benimsediği çoğu önlem, yani toprak reformu, kamusal sağlık ve eğitim hizmetinin desteklenmesi ve demokratik yerinden yönetim, Kerala'daki Sol girişimlerle benzerlik göstermekteydi. Ancak Kerala, bu ülkelerin aksine, Hindistan'ın federal birliği içerisinde sadece bir eyalettir, bu yüzden de özerk bir kalkınma yolunu takip etmek açısından daha kısıtlı bir konumdadır. Peki, Kerala Hindistan'daki neoliberal rejimle nasıl bir bağıntı içindeydi?

Hindistan, 1947'deki bağımsızlığı takiben, devlet planlaması zemininde, ithal ikamesiyle desteklenen ve üretici güçlere kamu sektörünün önderlik ettiği kapitalist bir kalkınma

yolunu benimsedi. 1980'lerdeki hükümetler, ülkenin iç pazar kısıtlarını aşmak için, dış borçla ve ithalatla desteklenen ihracat eksenli büyüme stratejisine geçme girişiminde bulundular. 1991'e gelindiğinde ülke büyük bir döviz krizine girdi ve Dünya Bankası ile Uluslararası Para Fonu'nun ithalatta serbestleşmeye, devalüasyonlara, mali sıkılaştırmaya ve yapısal uyuma dayalı programını benimsedi. Birçok sektörde yapısal düzenlemeler –finans sektöründeki liberalizasyon, çalışma yasalarındaki reformlar ve kamu sektöründeki özelleştirmelerde olduğu gibi– sendikal hareketin kararlı direnişine bağlı olarak yavaş ilerledi. Yine de siyasi iklim, iki büyük ulusal parti olan BJP ve Kongre Partisi'nin bütünüyle o yöne dönmesiyle, neoliberalizm lehine kararlı bir değişim geçirdi. Eyaletlerde iktidar koltuğunda bulunan birçok bölgesel parti neoliberal programlara geçti. Neoliberal rejime karşı tutarlı bir muhalif konumu benimseyen tek siyasi oluşum Sol oldu. Ancak son yirmi yıllık süreçte Sol, gerek Bengal gerekse Tripura'da iktidarı kaybetti ve diğer birçok eyalette de zayıf düştü.

Neoliberal rejimin Hindistan'daki etkisi bölgeden bölgeye farklılık gösterdi. Eyaletler arası eşitsizlikler bu dönem boyunca artma eğilimine girdi. Kerala yeni politikalarından belki de en kötü etkilenen eyalet oldu. Tarım sektörü büyük ölçüde kauçuk, hindistancevizi, çay, kahve ve baharat gibi ticari ürünlere dayanmaktaydı. Bunlar daha önceki korumacı rejim altında serpilip gelişti, ancak Sri Lanka ve diğer Güney Asya ülkelerinden ithalatla birlikte doğrudan rekabete açıldıklarında, hayatta kalmakta zora düştüler. ASEAN serbest ticaret antlaşmasında, Kerala'nın tarımdaki çıkarları, Hindistan hizmet sanayinin pazara erişim avantajı uğruna feda edildi. Kerala'nın çiftçilerine telafi edici hiçbir destek sağlanmazken, Ticaret Bakanlığına bağlı olarak çalışan Emtia Kurullarına

ilişkin düzenlemeler bile ortadan kaldırıldı. Kitabın ilerleyen bölümlerinde göreceğimiz gibi, sonuç olarak, Kerala'nın tarım sektörü bir enkaza dönüştü.

Kerala'nın temel ihraç ürünlerinde fiyatların düşmesi, ithal ettiği temel ürünlerdeki fiyat artışıyla paralel gitti. Devlet destekli fiyatlarla kamu dağıtım sistemi aracılığıyla tedarik edilen pirinç ve yine fiyatları devletçe düzenlenmiş olan çelik, çimento, petrol ürünleri ile başka temel ve ara mallar, tüketim ürünleri dışında Kerala'nın başlıca ithalat kalemleriydi. Fiyatlar üzerindeki denetim, kuralsızlaştırmanın bir parçası olarak ortadan kalktı ve yasayla düzenlenmiş dağıtım sona erdi. Bunun sonucu, eyaletin ticaret hadlerinin –ki bunlar, geçmişte Kerala lehineydi–, büyüme ve refahta ciddi ölçüde olumsuz sonuçlar yaratarak, keskin bir biçimde kötüleşmesi oldu.

Hindistan hükümetinin 2003'teki Mali Sorumluluk ve Bütçe Yönetimi Yasası, eyalet hükümetlerine, kamu borçlanmasında Gayrisafi Eyalet İçi Hasıla'nın yüzde üçü sınırını getirdi ve harcamaları, gelir elde etme kapasitesine bağlı kıldı. Bir başka deyişle borç alınan fonlar, eğitimdeki, sağlıktaki ve başka sosyal sektörlerdeki gelir harcamaları için kullanılamazdı. Gelir açığı sifıra indirilmeliydi. 1 Temmuz 2017'de ulusal ölçekte Mal ve Hizmet Vergisi'nin devreye girmesiyle, eyaletlerin ve Birlik Hükümeti'nin birçok dolaylı vergisi bunun kapsamına girdi ve ek kaynakları harekete geçirmeye yönelik mali özerklik ciddi biçimde kısıtlandı. Eyalet hükümetinin mali sorunlarına bir başka ek de, Birlik Finans Komisyonları tarafından benimsenen kurallar yüzünden, Kerala'ya merkezî transferlerin büyük ölçüde düşmesi oldu. Eyaletlere yetki devrinin iki önemli ölçütü, nüfus payı ve geri kalmışlığa dair toplumsal göstergelerdi. Kerala, gerileyen nüfusu ve iyileşen toplumsal göstergeleriyle, iki yönden de olumsuz etkilendi (Isaac ve bşk., 2019).

Ulusal planlama yürürlükten kaldırıldı ve meydan tümüyle piyasa güçlerine kaldı. Coğrafi olarak Hindistan'ın bir köşesinde yer alan Kerala gibi bir eyalet, yetersiz altyapısıyla, güçlü sendikalarıyla ve sanayileşmedeki sönük siciliyle yatırımları çekmek açısından dezavantajlıydı.

Hindistan, Anayasaya göre bir Eyaletler Birliği olsa da yarı federal bir sistemdir. Birlik Hükümeti, eyaletlerin yasama, maliye ve yönetsel etki alanlarına sürekli olarak el uzatmaktadır. Bu merkezileşme yönelimi neoliberal dönem boyunca doruğa ulaştı. Birçok konu, Eyaletlerin iş listesinden ortak kesişim alanına ya da Birliğin listesine aktarıldı. Eyaletlerin konu alanına giren uluslararası antlaşmalar, ilgili eyaletlere danışılmadan imzalandı. Uç bir örnek olarak, Cemma ve Keşmir eyaleti, üç birlik bölgesine ayrıldı. Eyalet olma durumu bile Birliğin (Federasyonun) insafına kalmış durumdadır.

Kerala, bu son derece kısıtlayıcı federal çerçeve içerisinde, Sol seçeneğini geliştirmektedir. Elinizdeki kitap, Kerala'nın neoliberal federal sisteme meydan okumadaki başarısına yönelik bir inceleme girişimidir. Kimse ortada somut bir gerçeklik yokmuş gibi davranamaz; ancak bir yandan insanları seçenekler lehine seferber eder ve onların –bu seçenekler ne kadar kısıtlı olursa de– başarıya yönelik güvenlerini artırırken, herkes sistem içinde çalışmak zorundadır. Kerala'nın geçmişteki sicili bu anlamda olumludur. Toplumsal hareketler, Hindistan'ın geri kalanından farklı olarak, sömürge döneminde bile, eğitimde ve sağlıkta gelişme sağlama konusunda başarılı olmuştur. Eğer sömürge yapısı içinde dahi başarı sağlanabiliyorsa, küreselleşmenin her düzeyinde, müdahalede bulunmaları ve kendi seçeneklerini ortaya koymaları için halk güçlerine belli bir özerklik alanı tanımlamada kendimizden emin olabiliriz. Günümüzün temel olarak irdeleyeceğimiz süreçleri işte bunlardır.

ANA HATLARIYLA KERALA'NIN YANITI

Kerala'daki Sol Seçenek, ulusal hareketin, toplumsal reformların ve sınıf örgütlenmelerinin tarihi içinde derin kök-
lere sahiptir. İkinci Bölüm'de, Sol'un bölgedeki ulusal hareke-
tin önderliğine yükselmesini, toplumsal reform hareketinin
köktenci ve dinamik unsurlarını kendine çekmesini ve sınıf ve
kitle örgütlerini geliştirmesini sağlayan diyalektik yaklaşımın,
Kerala toplumunun sorunlarına başarılı bir biçimde uygulan-
masına dikkat çekiyoruz. Sol'un Kerala'nın birleşmesine yöne-
lik hareketteki rolü ve kültürel müdahaleleri de, Sol güçlerin
hegemonik bir güç olmasını ve 1957'de hükümeti oluşturma-
sını mümkün kıldı.

1957 Komünist hükümeti, Malayali önderliğin en iyile-
rinin yıldızlar geçidiydi ve Kerala toplumu ve ekonomisinin
hemen hemen bütün boyutları üzerinde derin bir iz bıraktı.
Gelgelelim Sol'un ustalıklı işlediği seçenek, sadece tarihsel
geleneklere referansla açıklanamaz. Sol'un etkisinin, eş düzey-
de güçlü geleneklere sahip olmaktan gurur duyan bölgelerde
bile çok ciddi aşınmaya uğradığına tanık olundu. Bağımsızlık
sonrası dönemde Sol'un gelişimini anlatan Üçüncü Bölüm'ün
kayda değer bir kısmı, Kerala'daki hareketin seçim gücünün
1980'lerden itibaren durağanlaşmasıyla ilgilidir. Sol'un 2021'de
üst üste ikinci kez zafer kazanması, etkisini genişletme konu-
sunda karşılaştığı bazı engelleri aşmadaki başarısının bir işa-
reti olabilir.

Sol'un toplumu harekete geçirmesi, yurttaşlık hakları ve
geçim meseleleriyle ilgili kısmi taleplerine dayanmaktadır.
Bunlar, servetin ve gelirin üretiminden çok, bölüşümüyle il-
gilidir. Dördüncü Bölüm'de, Solcu yeniden bölüşüm strateji-
sinin, yuvarlak bir deyişle "Kerala Modeli" olarak bilinegelen
şeyin –yani, düşük bir üretim düzeyinde bile sıradan insanlar

için daha iyi bir yaşantının- oluşturulmasına katkısını inceleyeceğiz. Bu model, neoliberal rejimin her şeyi altüst ettiği bir dönemde, güçlü bir ekonomik büyümenin yokluğunda, sürdürülebilirliği açısından zaten ciddi şüphelerle karşılaşmıştı.

Dolayısıyla, Beşinci Bölüm'de, ekonomik temelin yaşadığı gelişime genel bir bakış atıyoruz. 1980'lerin sonundan itibaren kırk yıl boyunca süren durgunluğun ardından ekonomik büyüme hız kazandı, böylece Kerala ekonomisi kişi başına gelirin, tüketimin ve tasarrufun düşük olduğu bir ekonomiden bunların yüksek olduğu bir ekonomiye dönüştü. Bu dönüşümün ana gücü uluslararası göç idi, eyaletin çok daha nitelikli insan kaynaklarına sahip olması ve sonuçta içeriye işçi dövizini girişi bunu kolaylaştırdı. Bununla birlikte, eyalet, 1990'ların sonundan itibaren tarımda çöküş ve büyüyen bir mali krizle karşı karşıya kaldı. Tarımı, küçük ölçekli sanayinin gelişimini ve hizmet kalitesinin iyileşmesini destekleyecek yeni bir strateji gerekti.

Buna yanıt, demokratik yerinden yönetim oldu ve Halkın Planı Seferberliği (PPC [HPS], 1996-2001) aracılığıyla verildi. Altıncı Bölüm'de tartışacağımız gibi, bu, Dünya Bankası'nın Üçüncü Dünya ülkelerindeki yapısal reformların bir parçası olarak desteklediği yerinden yönetim programlarından farklıydı. HPS, ilhamını ulusal harekettten aldı, yerel planlamayı merkeze oturttu, bunun gerektirdiği para kaynaklarını ve görevlileri sağladı ve özelleştirmenin yerine katılımı getirdi. Ayrıca, Dünya Bankası sponsorluğundaki programların çoğundan farklı olarak, Kerala'daki yerinden yönetim, varlık yaratılmasını, hizmetlerin niteliğini, yoksulluğun azaltılmasını ve daha küçük ölçüde olsa da üretim sektörlerini olumlu anlamda etkiledi.

Yedinci Bölüm'de dikkatimizi, LDF (Sol Demokratik Cephe [SDC]) hükümetinin (2016-2021), COVID-19 meydan oku-

masına nasıl karşılık verdiğiine çeviriyoruz. Kerala, bağışıklık düzeyinin ölçüldüğü taramaların ortaya koyduğuna göre, COVID-19'un en az yayıldığı yerlerden biridir ve ülkede ölüm sayısının en düşük olduğu eyalettir. Kapsamlı müdahale programı, pandemi eğrisinin gelişimini engellemek için farklı seviyelerdeki COVID-19 sağlık hizmetlerini yaygınlaştırmayı ve nakit aktarımını, aylık gıda malzemelerini ve tüketim kredilerini içeren geniş bir yardım programını kapsamaktaydı. Eyalet, sosyal davranışları düzene koyacak ayrıntılı bir kural-dizisi hazırladı ve halkın büyük bölümü buna gönüllü bir biçimde uydu. Tekrar tekrar yaşanan sel felaketleri ve pandemi bağlamında, sıradan halkı hedefleyen sosyal programlar, yeni doruklara tırmandı. Krizler aynı zamanda dikkatleri, Kerala toplumunun gücünün yeni kaynağına çekti: güçlendirilmiş yerel yönetimler.

Eyalet hükümetinin COVID-19 nedeniyle yaşadığı mali kriz, bütçe dışı kaynakları harekete geçirme konusunda yeni bir mali kurumun oluşturulması ve projeler için özel amaçlı araçlar kullanılması sayesinde, altyapı yatırımlarını ters yönde etkilemedi. Sekizinci Bölüm, Kerala Altyapı Yatırım Fonu Kurulu'nu (KIIFB [KAYFK]) ve eyaletin tarihsel altyapı açığının üstesinden gelecek 600 milyar rupilik altyapı programının başarılı bir biçimde devreye sokulmasını ele alıyor. Söz konusu projelerin yaklaşık yüzde 20'sinin tamamlanması bile eyalette kendi başına büyük bir coşku yarattı.

2021'de yeniden seçilen SDC hükümeti, Kerala'nın ekonomik temelini dönüştürmek için, bugün kendinden emin biçimde bir program ortaya koyabilir. 2021-2022 bütçesi, bilgi ekonomisine doğru dönüşüm için bir programı gözler önüne serdi. Mevcut tarım girişimlerinin ve diğer girişimlerin bilgi uygunluğunu yükseltmeyi, yatırımcıları bilgi, beceri ve hizmet

temelli endüstrilere doğru çekmeyi, yeni kurulan şirketleri desteklemeyi ve küresel ekonominin eğitimli işsizlere iş sunacak biçimde evden çalışmaya yönelik eğiliminin sunduğu fırsatlardan yararlanmayı içeren bir program olacak bu. Eyaletteki yükseköğrenimi gözden geçirmeyi de içerecek. Kerala'nın kalkınmasının ilk aşamasında okul eğitiminin oynadığı rolü, şimdiki mevcut kalkınma aşamasında yükseköğrenim oynayacak.

Bu şekilde, kitabı Onuncu Bölüm'le tamamlıyoruz. Yukarıdaki programın dolaylı bir biçimde gündeme getireceği toplumsal ittifaklara kısaca değineceğiz. Neoliberal değişim, özlemleri geleneksel orta sınıftan bütünüyle farklı yeni bir orta sınıfın gelişimini ivmelendirdi. Bu kesim, belli bir düzeyde, kast temelli ve cemaatçi eğilimlerin yeniden canlanmasının ve eyaletteki sağcı ideolojilerin güçlenmesinin kaynağını oluşturuyor. Aynı zamanda, sayıları azımsanmayacak bir miktarda ve alt kesimlerden birçok kişi onlara katılma özleminde. Buradaki önemli soru, yeni refah, altyapı ve bilgi ekonomisi programının, Sol'un tabanını oluşturan geleneksel sınıf ile yeni orta sınıf arasında geniş bir ittifakı mümkün kılıp kılamayacağıdır. Bu stratejinin başarısı, Kerala'daki Sol'un geleceği için ne gibi sonuçlar doğuracaktır? Hindistan'daki Sol hareketin güçlenmesini nasıl etkileyecektir? Dünyanın değişik yerlerinde başka bir dünyanın inşası için Kerala'dan öğrenilebilecek ne gibi olası dersler vardır?